

3. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / Віталій Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
4. Кабачинська С. Не від світу сього. Шевченківський лауреат поет Павло Гірник – про мишей та людей / С. Кабачинська // Дзеркало тижня. – 2009. – № 9.
5. Маркітантов Ю. О. Фразеологізми в поетичному мовленні Павла Гірника / Ю. О. Маркітантов // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конференції викладачів, докторантів і аспірантів: у 5-ти томах. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – Вип. 10. – Т. 3. – С. 140-141.
6. Огієнко І. Рідна мова / Іван Огієнко (Митрополит Іларіон) ; упоряд., автор передм. і коментарів М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2010. – 436 с.
7. Слабошпицький М. “Та знатимеш такі слова”. Павло Гірник і його літературна доля / Михайло Слабошпицький // Гірник П. Посвітається: поезії. – 3-ге вид. – К. : Унів. вид-во “Пульсари”, 2009. – С. 5-18.
8. Ставицька Л. О. Динаміка художньої семантики епітета *блакить* в українській поетичній мові ХХ ст. / Л. О. Ставицька // Українська мова: 3 минулого в майбутнє: матеріали наук. конф. – К., 1999. – С. 78-79.
9. Андрусак І. Поет однієї книжки. Текст і дискурс Павла Гірника / Іван Андрусак // ЛітАкцент. – 2009. – 30 квітня. – Режим доступу: <http://litakcent.com/2009/04/30/poet-odnijeji-knyzhky>.
10. Дігай Т. “Молілось, братове, до наших криниць і джерел” / Тетяна Дігай. – Режим доступу: <http://www.zahid-shid.net/index.php?rt=akt&num=8&start=6>

In this article we studied the semantic structure of principal images in poems by P. Hirnyk, characterized language means traditional of the poetry. Dominative traditional linguistic means are: color designation, words that characterize the world of plants, names of astronomical concepts.

Key words: the linguistic picture of the world, metaphor, color designation, floronyms.

Отримано: 27.08.2012 р.

УДК 821.161.2'05/06

М. О. Лещкін

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПРОМЕТЕЇВ ВОГОНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ І ЛЮДСЬКИХ ІДЕАЛІВ (взаємини Івана Огієнка та Юрія Кошельняка)

Стаття являє собою спробу систематизувати та побудувати у хронологічному порядку нечисленні свідчення про особисті та листовні контакти двох українських діячів-інтелектуалів – Івана Огієнка та Юрія Кошельняка – переважно з точки зору письменницької та видавничо-журналістської.

Ключові слова і словосполучення: письменник, літературний критик, публіцист, історико-філологічний факультет, виш, націоналізм

Постать Юрія Кошельняка досі мало привертала до себе увагу вітчизняних дослідників – літературознавців і пресологів. Лише окремі згадки про цього творчого й національно свідомого українця зустрічаємо у працях о. Ю. Мицика [1], В. Горбатюка [2], Р. Нагнибиди [3], В. Мацька [6]. Мета нашої розвідки полягає в деякому узагальненні та в певній систематизації відомостей про Ю. Кошельняка.

Юрій Богданович Кошельняк (1902-1996) – український письменник (псевдо – Б. Сивенко), літературний критик і публіцист (псевдо – А. Юриняк) – народився в селі Копачівка Деражнянського району на Проскурівщині в західній частині Поділля (нині це Хмельниччина) у сім'ї сільського вчителя. Є цілком достовірною інформацією про те, що справжнє його поійменування – Юхим Павлович Кошельняк, а зміна імені й по батькові та часткова зміна прізвища були здійснені ним після того, як за часів Другої світової війни він опинився в антирадянському таборі (про це – трохи згодом), тож він цілком обгрунтовано боявся того, що до його родичів у радянській Україні будуть через нього чіплятися “органи” [2]; але ми називатимемо нашого “героя” так, як він у зрілому віці називав себе сам. Він навчався в Подільській духовній семінарії, працював у Подільській народній управі [3].

Для нас же найважливішим є те, що Юрій мав щастя бути протягом 1918-1920 років студентом історико-філологічного факультету Кам'янець-Подільського університету (професор Іван Іванович Огієнко організував та очолював цей перший український державний виш), безпосереднім учнем професора [1, с. 295]. Навчання юнак, який мусив сам себе утримувати, успішно суміщав із працею канцеляриста. На студентській лаві він виявив велику жагу до саморозвитку через літературу й тому був одним із найактивніших читачів університетської бібліотек [6, с. 178]. Потім, коли Поділля стало радянським, молодик перебрався на Київщину, вчителював у тамтешніх школах. 1929 року став студентом мовно-літературного відділу КШО – Київського інституту професійної освіти (колишнього Університету Святого Володимира – *alma mater* Івана Огієнка), по закінченні якого викладав українську мову в київських вишах – у Медичному інституті та на Державних курсах українознавства.

Юрій вступив до аспірантури, якої, однак, не закінчив [2], бо йому не було подаровано “народною” радянсько-більшовицькою владою колишнє перебування у студентах петлюрівського міністра і професора І.Огієнка, тож і перші літературні спроби було “викорінено” [1, с. 295]. Після приєднання до СРСР Буковини Ю. Кошельняк було дозволено 1940 року поїхати туди для педагогічної роботи, та незабаром почалася німецько-радянська війна, і Юрій не поспішив на схід за відступаючою червоною армією. На окупованій німцями й румунами українській території він працював педагогом і журналістом, був редактором газети “Український голос”, яка виходила з вересня 1941 року на рідному Поділлі, у Проскуріві (нинішній Хмельницький), і друкувався в ній.

Ось як пізніше характеризував цю газету один із її тогочасних авторів: “Це була справжня українська газета, яких за радянської влади годі було й сподіватися. Звісно, в ній віддавалась певна вимушена данина німецькій владі, але... часопис ніс на своїх сторінках український дух і найголовнішу мету для кожного українця – побудову своєї незалежної держави”. При газеті діяв (поки німці не занепокоїлися) сильний осередок Організації українських націоналістів. В редакції націоналістична робота проводилася активно й відкрито, сюди надходила зі Львова й розповсюджувалася по окрузі література, тут читали газету “Наступ”, що видавалася у Празі, та інші українські видання, тут здійснювалися зустрічі з активістами окружної організації ОУН. За словами В. Горбатюка, “кожне число газети “Українське слово”... просто всуціль пройняте українським духом, прагненням пробудити в читача почуття патріотизму, гордості за свій народ, спонуканням прилучитися до боротьби за його свободи, праці задля його розквіту... Звичайно, як і до війни та після неї українські газети змушені були славолювити й підносити радянську владу, “вождя всіх народів” Сталіна, так і цей часопис робив реверанси в бік “непереможного німецького війська” і “фюрера” Адольфа Гітлера, але вони

губилися за потужним українським духом”. Ось відповідні назви передових статей, писаних особисто редактором Ю. Кошельняком: “Будь гордий, що ти українець!”, “За моральність в українській родині”, “Надолужити прогаєне на культурному фронті”, “Пам’яті героїв під Базаром”, “Нація”. Можна навести промовисту цитату з однієї такої статті, яка багато говорить про національно-політичні погляди Ю. Кошельняка: “У сірий осінній ранок 1 листопада 1918 року на вежі столиці Західної України – Львова залопотів гордо український державний жовто-блакитний прапор”. В газеті розповідалося про класиків української літератури, друкувалися художні твори місцевих авторів. Ю. Кошельняк вів рубрику, присвячену Проскурівському драматичному театрові.

Після початку гітлерівських репресій проти ОУН Ю. Кошельняк звільнився від редагування газети у Проскурові й наприкінці червня 1942 року переїхав до міста своєї студентської юності – Кам’янка-Подільського – і став тут також редактором української газети, яку друкувало видавництво “Подоланин”, а згодом і директором видавництва. Тут він публікується переважно на театральні теми, інколи виступає з поезіями (так, 22 червня 1943 року видруковано його вірш “Дума”).

Відверта патріотично-націоналістична позиція Ю. Кошельняка робить зрозумілим, чому в грудні 1943 року, коли відчулася небезпека наближення радянських військ, Юрій емігрував (приїхавши попрощатися з рідними до свого села, сказав їм: “Я мушу від’їжджати з німцями, бо як прийдуть “наші”, то мене вб’ють”) – спочатку до Львова, відтак до Кракова [2], а пізніше опинився в Західній Німеччині [1, с. 295, 546]. Тут займався редакційно-видавничою справою і з цього приводу декілька років мав обпальне листування з І. Огієнком.

У нашому розпорядженні є один дуже шанобливий лист Ю. Кошельняка з м. Новий Ульм від 12 вересня 1947 року до І.Огієнка, який щойно облаштувався в Канаді; автор листа описує свою нелегку “одісею” після того, як він розлучився з І. Огієнком 1920 року, і це послання проливає яскраве світло на постать І. Огієнка як педагога та організатора української вищої школи:

“Високоповажний пане професоре!

...Мені приємно читати Ваші листи, бо вони пригадують мені мої студентські роки... слухав Ваші лекції з історії української мови, з діалектології.

Не прийміть це за якусь спеціальне “кадіння”, але Ваші лекції справляли на нас, студентську молодь, незабутнє враження і вплив, як змістом, так і блискучою формою. Особисто я на все життя залишився вдячним професурі і в першу чергу Вам за той прометеві вогонь національних і людських ідеалів, що його запалив у моїй душі Кам’ян[ець]-Под[ільський] Університет.

Пізніше, як український інтелігент з тавром “петлюрівського студента”, зазнав я чимало поневірянь. Маючи замолоду замилювання до літератури і публіцистики, мусів я, проте, тамувати в собі це внутрішнє покликання, бо першу ж спробу служіння громаді пером диктаторська влада зустріла в багнети, і ледве виплутався я з халепи.

Тепер аж, коли кращі роки здоров’я минули (хоч мені лише 46 років), дістав я змогу вільного служіння суспільству тим, в чому я чую себе літератора і публіциста. Не знаючи напевно, чи Ви акуратно дістаєте “Українські Вісті”, то ж я висилаю Вам статті, щό вже з погляду започаткованої “У[країнськими] В[істями]” дискусії на тему “Соціалізм і наша боротьба” (свою статтю посилаю у відбитку, бо вона вийде друкована через 2 дні) і два витинки з “Укр[аїнських] Вістей” – мої публіцистичні статті. Мені хочеться про них почути Вашу думку. Взагалі я хотів би дістати з Вами якнайтісніший зв’язок – адже ми, європейська укр[аїнська] еміграція (та власне, щό в Німеччині) мабуть, лише то... пе-

ребудемо, а з весною муситимемо шукати притулку десь у Ваших теперішніх Палестинах, ген за океаном. А там, дивись, Ви, може, щось і допомогти зможете “старому кам’ячанинові”, а цей кам’ячанин може чимсь прислужитися б і Вам. Ви ж бо людина з невігаслим громадсько-політичним наставленням і збираєтеся поновити видання “Рідної мови”, де філологи і публіцисти напевно місце знайшлися б.

Бо ж самі розумієте, який з мене на старості років лісоруб чи фермер?

Ну, проше, годі писати, бо мій робочий день і так затягнувся.

З правдивою пошаною

Ю. Кошельняк...” [1, с. 294-295].

У листі були згадані статті автора з газети “Українські вісті”, які він надіслав митрополитові. Назвемо їх: “За стислість і окремість теми (Про що нам слід дискутувати)” – відгук на статтю майже однофамільця І. Кошелівця про статтю І. Макаренка; “Вселюдські ідеали і національний геній” – про творчість Т. Шевченка та І. Франка; «”Біла ідея” і чорні діла» – критична рецензія на статтю А. Невського з російської газети “Посев” “А. И. Деникин и Белая идея”.

І. Огієнко відповів Ю. Кошельняку на цей лист.

Намір Ю. Кошельняка “шукати притулку десь у Ваших теперішніх палестинах, ген за океаном” через деякий час здійснився, і він перебрався – що правда, не до Канади, а до Сполучених Штатів Америки [1, с. 546]. Тут він і став знаним в українському літературному середовищі поетом, прозаїком, теоретиком літератури, публіцистом, активним культурно-громадським діячем під псевдо *Анатоль Юрисяк*. Він друкувався в часописах “Свобода”, “Народна воля”, “Українське життя”, “Український Прометей”, “Овид”. Перу Ю. Кошельняка належать книжки “Літературний твір і його автор”, “Творчі компоненти літературного твору”, “Літературні жанри – повісті, поеми і драми”, “Критичним пером”, “Літературознавство”, “Камікадзе падає сам”, “На далеких шляхах”, “Справжня наречена”, “Людяч і собі” (поезії) та інші.

Творчість Ю. Кошельняка не залишалася поза увагою української критики Америки. Так, у листопаді 1987 року в часописі “Молода Україна” О. Коновал опублікував до 85-ліття письменника статтю [2] Ю. Кошельняк був членом Організації українських письменників на еміграції “Слово”.

Помер і похований Юрій Кошельняк у Лос-Анджелесі (штат Каліфорнія) [4].

Ю. Кошельняк не лише дочекався здобуття Україною державно-національної незалежності, а й був поцінований своєю Батьківщиною, від якої доля його відірвала. У рік закінчення 94-літнього земного шляху письменника, 1996 року, київське видавництво “Смолоскип” передрукувало першу частину його “Літературознавства” – “Літературні жанри малої форми” [2].

...Є в поетичному спадкові Юрія Кошельняка твір 1960 року “Пам’яті Крутянців” з промовистими рядками:

І сум, і жаль, де Крути –

І гордим треба бути [5].

Сам Ю. Кошельняк – при всьому тому сумі й жалі, яким супроводжувалося його нелегке життя, – зумів бути гордим і як людина, і як представник великого українського народу, про який він писав у цій же поезії:

Безсмертний народ, де за волю в боях

Юнацькою кров’ю позначений шлях! [5].

Цим він був близький до іншого визначного українця – Івана Огієнка (митрополита Іларіона).

Список використаних джерел:

1. Листування митрополита Іларіона (Огієнка). – К. : Києво-Могилянська академія, 2006. – 568 с.
2. Горбатюк Василь. Анатоль Юриняк: таємниця справжнього імені / Василь Горбатюк // Вітчизна. – 2006. – №7-8. – Режим доступу: http://vitchyzna.ukrlife.org/7_/8_06gorb.htm.
3. Нагнибіда Р. Голос із-за океану / Р. Нагнибіда // Подолянин. – 16 травня 2008 р. – № 20 (926). – С.8.
4. Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Юриняк_Анатолій.
5. Режим доступу: <http://www.kruty.org.ua/poezija/101--1960.html>.
6. Мацько Віталій. Науково-педагогічна діяльність Івана Огієнка: київська доба / Віталій Мацько // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник (серія історична та філологічна). – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – Вип. VIII.

The article represents an attempt to systematize and develop in a chronological order a few testimonies of the personal and by letter contacts of two Ukrainian workers-intellec-tuals – Ivan Oghienko and Yuriy Koshelnyak – mostly in terms of the writing, publishing and journalism.

Key words and word-combinations: writer, literary critic, journalist. historical and philological faculty, higher educational institution, nationalism.

Отримано: 20.12.2011 р.

УДК 001(477)(092):22:811.161.1'255.4

Л. М. Марчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**СУЧАСНИКИ ПРО СТИЛЬ ПЕРЕКЛАДУ БІБЛІЇ ІВАНОМ ОГІЄНКОМ
(за матеріалами часопису «Віра й культура», Вінніпег)**

У статті досліджено відгуки на переклад Святого Письма, здійснюваного Іваном Огієнком упродовж більш ніж 40 років, а саме на переклад українською мовою Біблії та значення цього перекладу для України й діаспори.

Ключові слова: каданси, епохальний, Святе Письмо, Біблія, українська духовність.

Джерелом нашого дослідження став часопис «Віра й культура» – орган Українського наукового богословського товариства (Оттава (Канада), редактор Іван Огієнко (митрополит Іларіон)), а саме відгуки дописувачів, надруковані в ньому в кінці 50-х – початку 60-х років XIX ст. Матеріали зберігаються в Центрі огієнкознавства Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, керівником якого є знаний вчений, дослідник спадщини Івана Огієнка, голова Ради Всеукраїнського Товариства Івана Огієнка, лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка, професор Євгенія Сохацька.

Поважні здобутки в перекладах Біблії українською літературною мовою досягнуті в XIX столітті. Незважаючи на тяжкі заборони, накладені на українську мову різними режимами, в XIX столітті були зроблені сім перекладів Біблії українською мовою: Маркіяном Шашкевичем, Пилипом Морачевським,